

Sygn. akt I C 1270/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 stycznia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Kamila Spalińska-Zbrzeźna

Protokolant: protokolant sądowy Katarzyna Stosio

po rozpoznaniu w dniu 4 stycznia 2019 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa M. C.

przeciwko (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O.

o ochronę praw autorskich

1. zasądza od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. na rzecz powoda M. C. kwotę 3000,00 zł (trzy tysiące złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot:

- 700,00 zł (siedemset złotych) od dnia 20 sierpnia 2016 roku do dnia zapłaty,

- 2300,00 zł (dwa tysiące trzysta złotych) od dnia 10 stycznia 2018 roku do dnia zapłaty,

2. oddała powództwo w pozostałym zakresie,

3. zasądza od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. na rzecz powoda M. C. kwotę 2520,42 zł (dwa tysiące pięćset dwadzieścia złotych czterdzieści dwa grosze) tytułem zwrotu kosztów procesu.

I C 1270/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 30 listopada 2016 roku M. C. wniósł o zasądzenie od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. kwoty 700 zł tytułem naprawienia szkody wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 sierpnia 2016 roku do dnia zapłaty, o przeprowadzenie dowodów wymienionych w uzasadnieniu pozwu, wydanie wyroku zaocznego w przypadku spełniania się przesłanek prawem przewidzianych, przeprowadzenie rozprawy również pod nieobecność powoda i jego pełnomocnika, zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa. Jako podstawę prawną roszczenia wskazał art. 79 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Pozwany (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Kwestionował autorstwo zdjęcia stanowiącego przedmiot sprawy oraz to, że powodowi przysługują autorskie prawa majątkowe, nie kwestionował wykorzystania zdjęcia przez pozwanego (k. 65).

Pismem z dnia 22 grudnia 2017 roku M. C. rozszerzył pozew w ten sposób, że wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 3000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 sierpnia 2016 roku do dnia zapłaty (k.142).

Pismem z dnia 19 stycznia 2018 roku pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, jak również zakwestionował datę początkową naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie (k. 157).

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

M. C. jest artystą fotografem i wykonuje zdjęcia, które rozpowszechniane są m.in. na jego stronie internetowej (...). Specjalizuje się w zdjęciach lotniczych i wykonuje je za pomocą motolotni. M. C. jest twórcą zdjęcia wykonanego w dniu 20 maja 2012 roku o godzinie 9:43 przedstawiającego hale produkcyjne należące do (...) Sp. z o.o. położone kilka kilometrów od Z.. Zdjęcie wykonano na zlecenie (...) Sp. z o.o. i ukazało się na stronie internetowej spółki pod adresem (...). Zdjęcie zostało opublikowane bez wskazania autora, zgodnie z zawartą umową licencyjną. Zdjęcie zostało wykonane aparatem cyfrowym (...) o numerze seryjnym (...) z obiektywem (...). Ma wymiary 5616x3744 pix. Przy jego wykonaniu zastosowano ręczny program ekspozycji i tryb punktowego pomiaru ekspozycji dla 1/1000s przy f/6,3 z czułością ISO 200 oraz ustawioną długością ogniskowej obiektywu 55mm. Sposób kadrowania i wybór planu zdjęciowego ma indywidualny charakter, a zdjęcie przed zapisem na dysku CD-R nie było dodatkowo kadrowane i jego wymiar nie uległ zmianie. Zdjęcie lotnicze zostało wykonane zestawem (body z akumulatorem i obiektywem) o wadze 1,5 kg.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. zajmuje się działalnością finansową, a w celu promocji swojej działalności posługuje się witryną internetową (...). Na tej stronie internetowej zostało zamieszczone zdjęcie autorstwa M. C. bez jego zgody.

W dniu 29 lipca 2016 roku pełnomocnik M. C. wystąpił do (...) Sp. z o.o. z siedzibą w O. z wezwaniem do zapłaty kwoty 1500 zł w terminie 7 dni lub 2000 zł w terminie 14 dni. Wezwanie do zapłaty doręczono 12 sierpnia 2016 roku.

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w O. nie uiściła wskazanej kwoty.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił mając na uwadze, że poza autorstwem zdjęcia po stronie powoda oraz twórczym charakterem fotografii pozwany nie kwestionował okoliczności faktycznych wskazanych w pozwie i jego podstawy faktycznej. W szczególności nie kwestionował wykorzystania zdjęcia bez zgody powoda. Z tego względu w ocenie sądu należało uznać materiał dowodowy w postaci dokumentów za miarodajny dla poczynienia ustaleń faktycznych.

Wobec kwestionowania przez pozwanego zarówno autorstwa zdjęcia po stronie powoda, jak też jego twórczego charakteru Sąd na wniosek powoda dopuściła dowód z opinii biegłego fotografii celem ustalenia twórczych walorów zdjęcia stanowiącego przedmiot sprawy, a w szczególności, czy jest ono wynikiem podjęcia przez fotografa szeregu wyborów co do jego ostatecznej postaci w tym w szczególności właściwego wyboru miejsca wykonania fotografii, odpowiedniego kąta widzenia, perspektywy zdjęcia, kadru, czy momentu wykonania ujęcia oraz czy swoboda tworzenia autora zdjęcia była ograniczona przez okoliczności obiektywne (prawne bądź techniczne) w stopniu wykluczającym podjęcie przez niego wyboru co do ostatecznego kształtu zdjęcia, a także należnego odszkodowania tj. wysokości hipotetycznej licencji, która w chwili jej dochodzenia byłaby należna tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu na podstawie materiału zgromadzonego w aktach sprawy w tym pierwotnego pliku RAW złożonego przez powoda.

Biegły złożył zleconą opinię oraz - wskutek zarzutów podniesionych przez pozwanego - opinię uzupełniającą. W ocenie Sądu opinie te jako rzetelne i sporządzone zgodnie z obowiązującymi biegłego standardami mogą stanowić podstawę wyrokowania w niniejszej sprawie. Biegły odpowiedział rzeczowo na zadane pytania i wypowiedział się co do zarzutów podniesionych przez pozwanego, odnosząc się w sposób kategoryczny co do prezentowanego stanowiska.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie co do zasady w całości, jego częściowe oddalenie dotyczyło odsetek ustawowych od kwoty rozszerzonego powództwa, a więc nieznaczej części.

Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 2006, nr 90 poz. 631; zwaną dalej ustawą) przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Natomiast ust. 2 powołanego artykułu zawiera wyliczenie utworów będących przedmiotem prawa autorskiego. Są to między innymi utwory plastyczne, fotograficzne, architektoniczne czy muzyczne. Katalog ten ma charakter przykładowy, a ze względu na szeroką definicję utworu, istnieją niekiedy znaczne trudności w kwalifikacji określonego wytworu jako przedmiotu ochrony przewidzianej ww. ustawą. W orzecznictwie wskazywano, że przejawem działalności twórczej jest będący wynikiem samodzielnego wysiłku autora rezultat, różniący się od innych rezultatów, a indywidualny charakter dzieła wyraża się w tym, że odbiega ono od innych przejawów podobnego działania w sposób świadczący o jego swoistości i niepowtarzalności. Ażeby utwór posiadał cechę indywidualności, wystarcza żeby chociaż w minimalnym zakresie odróżniał się od innych istniejących utworów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 października 2015 roku, sygn. akt VI ACa 1200/14).

Odnosnie specyficznego dzieła, jakim jest fotografia, podkreślenia wymaga, że za „twórczość” w rozumieniu art. 1 ust. 1 w/w ustawy można uznać w dziedzinie fotografii artystycznej świadomy wybór momentu fotografowania, punktu widzenia, kompozycji obrazu (kadrowania), oświetlenia, ustalenia głębi, ostrości i perspektywy, zastosowania efektów specjalnych oraz zabiegi zmierzające do nadania fotografii określonego charakteru. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 12 września 2016 roku (I ACa 942/15), wyżej wskazane elementy nadają fotografii indywidualne piętno, konieczne dla uznania istnienia utworu w rozumieniu prawa autorskiego.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że w ocenie Sądu wszystkie wyżej wskazane elementy posiada fotografia, której nieuprawnione wykorzystanie jest przedmiotem niniejszego postępowania.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że autorstwo powoda nie budzi wątpliwości Sądu. Okoliczność ta została wykazana w toku procesu przez powoda za pomocą dowodów w postaci wydruków dołączonych do pisma procesowego z dnia 17 marca 2017 roku (k. 67), wskazujących na datę wykonania zdjęcia, miejsce jego opublikowania na stronie internetowej (...) oraz na stronie (...) - z umieszczeniem znaku wodnego z nazwiskiem powoda. Pozwany nie kwestionował powyższych okoliczności, wobec czego autorstwo powoda nie budzi wątpliwości Sądu.

Odnosnie twórczego charakteru zdjęcia Sąd oparł się na wnioskach opinii biegłego z zakresu fotografii, który w opinii głównej dokonał oceny przedmiotowej fotografii pod kątem przesłanek wynikających z przepisów prawa oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego. Biegły wskazał, jakie cechy przemawiają za tym, że przedmiotowe zdjęcie ma twórcze walory przemawiające za istnieniem podstaw do uznania, że stanowi ono przedmiot prawa autorskiego. W szczególności wskazać należy, że sposób kadrowania i wybór planu zdjęciowego ma indywidualny charakter, a przed zapisem na dysku CD – R nie było dodatkowo kadrowane, jego wymiar nie uległ zmianie, co wynika z metadanych.

Uznać należy, że zdjęcie charakteryzuje się przemyślanym wyborem ekspozycji, a – jak wskazał biegły – uzyskany efekt wskazuje na zamierzoną i planową pracę autora, co wyklucza przypadkowość w jego wykonaniu. To autor zdjęcia zdecydował o wyborze kadru, planu i momentu wykonania zdjęcia, o czym może świadczyć wybór pory wykonania zdjęcia (godzina 9:43). Perspektywa, kąt widzenia oraz kadr stanowił elementy indywidualnie wybrane przez fotografującego i pozwoliły na uzyskanie oryginalnego, niepowtarzalnego zdjęcia. O przemyślanym działaniu autora świadczy również wykorzystanie sprzętu w postaci body z akumulatorem i obiektywem, mające potwierdzać kreatywność i umiejętności autora.

Powyższe okoliczności w ocenie Sądu w wystarczającym stopniu potwierdzają, że zdjęcie będące przedmiotem oceny w niniejszym postępowaniu może stanowić przedmiot ochrony w oparciu o przepisy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Z faktu bycia twórcą utworu wynikają doniosłe konsekwencje prawne. Przede wszystkim twórcy przysługują prawa autorskie, które dzielą się na prawa niemajątkowe i majątkowe. Prawa niemajątkowe chronią więc twórcy z utworem, są niezbywalne i nieograniczone w czasie. Wśród nich wyróżnia się prawo do autorstwa utworu, oznaczenia utworu swoim nazwiskiem, nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania, decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu, a także nadzoru nad sposobem korzystania z utworu (art. 16 ustawy). Natomiast prawa majątkowe to prawo do wyłącznego korzystania z utworu i rozporządzania nim oraz do uzyskiwania wynagrodzenia za korzystanie z utworu (art. 17 ustawy).

Istotne jest, że twórcy przysługują prawa wyłączne, o ile nie ustawa nie przewiduje wyjątku. Podkreślenia wymaga, że ochrona przewidziana ustawą przysługuje twórcom niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności (art. 1 ust. 4 ustawy). Znaczy to, że nie musi on w jakiś sposób rejestrować swojego utworu, a nawet dokonywać na nim oznaczeń potwierdzających przysługującą mu ochronę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 1971 roku, sygn. akt II CR 686/70). W przypadku naruszenia autorskich praw osobistych twórca może żądać usunięcia skutków naruszenia, w szczególności złożenia publicznie oświadczenia o odpowiedniej treści i formie (art. 78 ust. 1 ustawy). W sytuacji, kiedy osoba trzecia narusza autorskie prawa majątkowe, uprawniony może żądać od naruszcyciela zaniechania naruszenia, usunięcia jego skutków a także naprawienia wyrządzonej szkody i wydania uzyskanych korzyści (art. 79 ust. 1 ustawy).

Zgodnie z art. 79 ust. 1 pkt 1 i 3 b w/w ustawy uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa zaniechania naruszenia oraz naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu.

Co prawda w pozwie powód powoływał się na przepis art. 79 ust. 1 pkt 1 w/w ustawy, jednakże nie sformułował żądania zaniechania naruszeń przez pozwanego, wobec czego Sąd nie był uprawniony do orzekania ponad zgłoszone żądanie.

Natomiast żądanie zasądzenia odszkodowania w wysokości wskazanej w powołanym wyżej przepisie Sąd uznał za usprawiedliwione co do zasady, jak i co do wysokości.

Odnosząc się do kwestii ustalenia wysokości odszkodowania, Sąd oparł się w znacznej mierze na wnioskach opinii biegłego z zakresu fotografii, który wskazał w swojej opinii głównej, z jakich przyczyn ustalił hipotetyczne wynagrodzenie z tytułu licencji na wykorzystanie zdjęć fotograficznych. Biegły odniósł się przy tym do cen zaprezentowanych w tabeli wynagrodzeń za wykorzystanie zdjęć w Internecie i systemach on – line (...), których wysokość jest zależna od sposobu i okresu wykorzystania zdjęcia. Ponadto biegły zweryfikował umowy licencyjne dołączone do pozwu zawierane przez powoda z licencjodawcami i doszedł do przekonania, że kwota 1500 zł stanowi cenę rynkową za udzielenie licencji.

Zdaniem Sądu nie ma podstaw, aby kwestionować wysokość odszkodowania dochodzonego przez powoda w niniejszym postępowaniu.

Na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 23.06.2015 r., SK 32/14, oraz wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 25.01.2017 r., C-367/15, naprawienie szkody wyrządzonej uprawnionemu, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może nastąpić na zasadach ogólnych odpowiedzialności cywilnej albo przez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które byłoby należne z tytułu udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu. Podstawą ustalenia odszkodowania jest wynagrodzenie, które przysługiwałoby uprawnionemu, gdyby osoba naruszająca jego prawa zawarła z nim umowę o korzystanie z dzieła w zakresie dokonanego naruszenia powinna stanowić miernik wysokości wynagrodzenia, które byłoby należne, gdyby autor wyraził zgodę na korzystanie z utworu. Obliczenie wysokości należnego wynagrodzenia z wykorzystaniem tak pojemnego terminu jak „stosowność” pozwala, w zależności od okoliczności każdego przypadku, uwzględnić charakter i rozmiar tego naruszenia. W pojęciu „stosowności” nie można wprawdzie uwzględnić przesłanki zawinienia, a w

szczególności stopnia zawinienia, ale można brać pod uwagę okoliczności dotyczące wynagrodzenia, w zależności od postaci i intensywności eksploatacji utworu przez naruszcyciela (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 sierpnia 2017 roku, I ACa 184/17).

Kierując się powyższymi wytycznymi Sąd, uwzględniając również brzmienie art. 322 kpc, doszedł do przekonania, że ustalona przez biegłego kwota – odpowiadająca najniższemu wynagrodzeniu z tytułu udzielenia licencji na podstawie umów dołączonych do pozwu, spełnia przesłankę „stosowności” wynagrodzenia i może stanowić podstawę ustalenia wysokości odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy.

Z powyższych względów Sąd orzekł jak w pkt 1 wyroku.

O odsetkach ustawowych od odszkodowania orzeczono zgodnie z żądaniem na podstawie art. 481 k.c., w myśl którego jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Wymagalność tego roszczenia należało ocenić w świetle treści art. 455 k.c., zgodnie z którym jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Po upływie terminu do spełnienia świadczenia odszkodowawczego wyrażonego w pieniądzu aktualne stają się także roszczenia odsetkowe za opóźnienie, o jakich mowa w art. 481 KC. W przypadku roszczeń, o jakich mowa w art. 79 ust. 1 pkt 3b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, istotne jest według jakich kryteriów ekonomicznych uprawniony określa należne mu odszkodowanie. Jeżeli jest ono dochodzone według cen obowiązujących w okresie naruszania praw autorskich (sprzed wezwania do zapłaty odszkodowania), to termin wymagalności świadczenia oraz początku biegu roszczeń odsetkowych wyznacza data wezwania do spełnienia świadczenia, wystosowanego na podstawie art. 455 KC (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 września 2018 roku, I ACa 612/17).

Powód wezwał pozwanego do zapłaty na jego rzecz odszkodowania jeszcze przed wszczęciem procesu pismem, które pozwany odebrał 12 sierpnia 2016 roku, wyznaczając 7 dniowy termin do zapłaty. Sąd uznał przeto, że po upływie tego terminu pozwany popadł w opóźnienie, co uzasadnia zasądzenie odszkodowania z odsetkami ustawowymi od dnia 20 sierpnia 2016 roku, ale wyłącznie w zakresie kwoty wskazanej w pozwie. Co do kwoty 2300,00 zł, o którą powództwo rozszerzono, odsetki ustawowe za opóźnienie należało zasądzić od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu pisma rozszerzającego powództwo, to jest od dnia 10 stycznia 2018 roku.

Powództwo zostało oddalone w niewielkim zakresie – co do części żądania odsetkowego od kwoty 2300,00 zł, wobec czego nie ma to przełożenia na zasądzenie całości poniesionych kosztów procesu od pozwanego na rzecz powoda zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 98 § 1 kpc.

Na zasądzoną w pkt 3 kwotę składało się wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym 720 zł (§ 8 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych), 17 zł opłaty za pełnomocnictwo, opłata od pozwu i od rozszerzonego powództwa łącznie 150,00 zł oraz koszty opinii biegłego – w sumie 1633,42 zł.

Z: odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanego.